

THE EIGHTH PEREK OF YEVAMOS IS DEDICATED:

לזכר נשמת שלמה בן יהושע והחבר דוד בן החבר מרדכי

תוכן ענינים

- א. בענין מין במינו לא בטל לתוס' רק בלח.
- ב. בענין הגמ' דמחלק בין רישא לסיפא.
- ג. בענין ביאור הא דיש לו מתירין לא בטל.
- ד. בענין ב' מהלכים הנ"ל, ונ"מ בינייהו.
- ה. בענין קדושה ראשונה אי קידשה לעת"ל.

ר' יהודה לטעמיה דאמר מין במינו לא בטיל וכו'.

[א] בענין מין במינו לא בטל דה"מ בלח בלח כדפי' בתוס', הטעם בזה.

א. הגמ' הקשה לר"ל דאוקמיה בנימוחה אי"כ מ"ט דר' יהודה דאומר לא תעלה, ותי' דאזיל לטעמיה דמין במינו לא בטל, ופי' תוס' דילפינן מדכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר להזאות שבפנים ביוה"כ, ואין דמו של אחד מבטל של חברו, ולר' יהודה הטעם בזה דדם ודם הוא מין במינו דלא בטל, וגם הכא חתיכה בחתיכות הוא מין במינו.

ב. תוס' כתבו דקודם שאוקמיה בנימוחה לא היו יכולין לפרש טעמה דר' יהודה לטעמיה משום מין במינו, דרק בלח או בנימוחה דמתערב ומתפשט האיסור בכל התערובת אז ס"ל לר' יהודה דמין במינו לא בטל, משא"כ בחתיכה דמייירי בחתיכות שלימות דבטל גם במין במינו נודנו בקמח וכדו' אי דומה ללח כיון דמתערב היטב].

ג. בקובה"ע (סי' ס' סק"ה) הקשה דחזינן בעלמא דלח בלח עדיף בביטולה מיבש ביבש [ומקורו עפ"י תוס' וכס"מ בשם הר"י קורקוס] דהנושא דבר שהוא רוב טהור ומיעוט טמא הרי הוא נטמא במשא דלייש ביטול כיון דלמעשה הוא נושא הטומאה בכל מקום שהיא, ואעפ"כ לענין לח מהני ביטול דאליה, וי"ל דמ"ט לגבי מין במינו דוקא בלח לא מהני הביטול.

ד. ותי' דבר יסודי מאד, דחלוק ביטול דיבש ביבש ולח בלח ולכן יש בכל אחד קולא וחומרא, דביטול דלח הוא גדר של דהמיעוט 'מתבטל' לגבי הרוב, וכעין בצק שבסדקי עריבה שהבצק מתבטל לגבי העריבה ופקע ממנו שם חמץ דכל המחובר לאיזה דבר מתבטל אצלו ונעשה כמותו, וכן מצינו בהשקה שהשואבין מתבטלין אצל המקוה ע"י חיבורן, ורק בביטול כזה מסתבר דלא מהני במין במינו דרק חלב במים החלב מתבטל אצל המים ונעשה מים, אבל מים ומים או דם ודם לייש שיתבטל אליו דהא הכל מין אחד וא"א להתבטל אצלו.

ה. אולם יבש הוא גדר של ביטול 'בתוך' הרוב, היינו דהמיעוט מתבטל בתוך הרוב והותר ע"י התערובת אבל אינו מתבטל לגבי הרוב כיון דאינו חיבור גמור אלא כל דבר עומד בפני"ע, ובזה ליכא סברא לחלק בין מין במינו לשאינו מינו דהא למעשה נאבד האיסור בתוך התערובת ומה לי דהוי מין במינו.

ו. ורק יש להעיר דבמין במינו בלח נימא דאע"ג דלייש בו מעלת הרוב שיתבטל אצלו [כבצק בסדקי עריבה] מ"מ נימא דמהני בו הרוב של יבש דהמיעוט מתבטל בתוך התערובת, וע"ז תי' דהך ביטול לייש בלח כיון שהאיסור מתפשט בכל ההיתר ובכל משהו יש בו האיסור ואינו מתבטל ונאבד בתוך התערובת, [וזהו כוונת התוס' כאן שכתבו דהאיסור מתפשט וכו'].

ז. אולם רש"י הביא סברת ר' יהודה דמין במינו לא בטל גם לר' יוחנן דמייירי בלא נימוחה [ע"י מהרש"א] ומוכח דחולק.

[ב] ג' תירוצי הגמ' בחילוק בין רישא לסיפא לריש לקיש. וב' פירושים בדברי רבה.

א. הגמ' הקשה דלריש לקיש דהברייתא מייירי בנימוחה אי"כ מ"ש רישא וסיפא, ומ"ט בסיפא אינו בטל [ופרש"י בשלמא לר' יוחנן נתבאר דכיון דדרכו למנות וליכא הפסד מרובה אמרו דאינו בטל, אבל לר"ל דנימוחה מ"ט דסיפא, ויש ראשונים דחולקין וקשה מ"ש לר"י].

ב. ותי' בג' אנפי [תי' הראשון נשאר בלי פירכא], א' ר' שישא בריה דר' אידי תי' דרישא בטומאה דרבנן ואז נחלקו אי מין במינו בטל, אבל בסיפא דהוי דאורייתא לכו"ע אינו בטל ופרש"י ותוס' משום מין במינו, ופי' בקר"א דתי"ק ס"ל דמה"ת מין במינו בטל, ורק מדרבנן החמירו ודוקא באיסור דאורייתא. ב. רבה תי' כהנ"ל ורק דהכל מה"ת ורישא לאו וסיפא כרת.

ג. ור' אשי תי' דסיפא דהוי דבר שיש לו מתירין דהא חטאת טהורה נתערבה בחולין ובזה שפיר לא בטל, והגמ' פרכה.

ג. לרבה דחילק בין לאו לכרת, כתב רש"י לישנא אחרינא, דהגמ' עכשיו אומר תי' חדש לר"ל, דבאמת מייירי בלא נימוחה והוי חתיכה שלימה, ומ"מ בטל דכל שדרכו אינו בטל לר"ל רק באיסור כרת או מיתה ולא בלאו ועיין בתוס' מש"כ בזה.

[ג] ר' אשי תי' דבסיפא אין החתיכות בטילות משום דהוי דבר שיש לו מתירין דלא בטל. פלוגתת הראשונים בביאור דין זה.

א. בדין דבר שיש לו מתירים דאינו בטל ידוע שנאמר בו ב' טעמים. רש"י בביצה (דף ג.) כתב הטעם דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, ואינו אלא מדרבנן דעדיף שלא לסמוך על הרוב.

ב. והר"ן (נדרים דף נב.) כתב הטעם על דרך שיטת ר' יהודה דמין במינו לא בטל, והטעם דאין שני הדברים מתנגדים זל"ז ולכן לייש בהו ביטול, ורבנן דחולקין על ר' יהודה ס"ל דאין הקובע המין אלא האיסור והיתר ועל כן גם במין במינו הוי כשני מינים כיון זה אסור וזה מותר, אולם כשדבר האסור הוי דבר שיש לו היתר שוב דמיא למין במינו דחסר בהביטול.

- ג. בדבר יעקב (כאן) הביא מהאחרונים [טי"ז יו"ד סי' קי"ב סק"א, והפמ"ג שם, ומהרצ"ח ב"מ נג.] דגם לפי הר"ן הא דלא בטיל
הוי מדרבנן, וסברת הר"ן הוא הגדר שהגדירו חז"ל לאוסרו.
- ד. מקשין האחרונים על הר"ן בדגמי ביצה (דף ד.) מבואר שסברת יש לו מתירין נאמר גם לגבי ספיקא דרבנן לקולא דהיכי
דיש לו מתירין לא אזלינן ביה לקולא, ובשלמא לרש"י א"ש דעד שתאכלנו בספק איסור דרבנן תאכלנו בהיתר. אבל
להר"ן דהסברא הוא מיוחד בדיני ביטול ברוב א"כ מה שייטא לספיקא דרבנן לקולא.
- ה. במהרי"צ חיות כאן כתב דצ"ל דגם הר"ן מודה לרש"י, ורק דס"ל ב' הטעמים. אולם צ"ב דא"כ למה הוצרך לסברתו.
- ו. וכ"כ בקוב"ש (ביצה סק"ד) דגם הר"ן מודה לטעם דרש"י דאינו בטל משום שאפשר לאוכלו בהיתר, אלא שהוקשה להר"ן
שאין רבנן מתקנים תקנה א"כ איכא גדר הדומה לו בדאורייתא, ולזה הוצרך הר"ן לפרש שמצינו בדאורייתא שמין
במינו אינו בטל ודבר שיש לו מתירים דומה למין במינו. [הברכ"א זצוק"ל (ביצה דף ג.): תי' דיי"מ דבכל ביטול נתהפך האיסור
להיתר, ואז לא שייך סברת רש"י דלא יאכלנו באיסור, ושפיר הוצרך הר"ן דהוי כמין במינו דלא בטל, ומ"מ צריך גם סברת רש"י].
- ד] ג' נ"מ בין שני הטעמים דלעיל בטעמא דדבר שיש לו מתירין, [רובו בדבר יעקב].

- א. יש כמה אופנים שדנו האחרונים שיהא נ"מ בין ב' הטעמים של רש"י והר"ן בהא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל.
- ב. א. הפתחי תשובה ורע"א דנו מה הדין היכא שנפל להיתר דבר שיש בו שני איסורים, ואחד מן האיסורים יש לו מתירין
ואחד מהן אין לו מתירין, [כגון ביצת טריפה שנולדה ביו"ט, ונתערב באחרים, דלמחר יהא נותר רק איסור ביצה שנולדה ולא
איסור טריפה] האם הותר מיד מדין ביטול כיון דלעולם א"א לאוכלו בהיתר, או דיש להמתין שלכה"פ לא יהא בו איסור
דביצה שנולדה ביו"ט. והפת"ת הביא מהצ"צ שכתב לאסור ביו"ט דהא יש לה מתירין לגבי איסור ביצה שנולדה ביו"ט.
- ג. אמנם הפמ"ג (שער התערובות פ"ב) כתב שזה יהיה נ"מ בין רש"י להר"ן, דלפי סברת רש"י כל מה דאפשר לעשות בהיתר
יעשה בהיתר [וימתין שלא לאכול הך איסור באיסור כהצמח צדק], אולם להר"ן כיון שיש איסור אחד שאין לו מתירין הוי כמין
שלא במינו כיון שחפץ זה אסור לעולם ושאר הביצים מותרין.
- ד. ב. הנו"ב (תנינא א"ה ע"י ל"ח) כתב לענין דבר מוקצה שאסור בטלטול שנתערב ברוב דברים אחרים, שלפי הטעם של רש"י
א"א לומר שאפשר לטלטל בהיתר למחר, דדוקא דבר העומד לאכילה שייך לומר שיאכל למחר ולא היום, אבל דבר
שהוא רוצה לטלטל גם היום וגם מחר ל"ש לומר שימתין למחר דהא מה זה יועיל לטלטלו של היום.
- ה. אמנם בצ"ח (ביצה דף ד.) מדרשא של בן הנו"ב העיר דסברא זו מהני רק לרש"י, אבל להר"ן דע"י שיש היתר לאיסורו הוי
כמין במינו א"כ גם במוקצה שייך הך סברא שלא יועיל בו ביטול ברוב דסוכ"ס הוי כמין במינו כיון דיש לו היתר.
- ו. ג. האחיעזר (ח"ב סי' י"ד) הביא מחלוקת אחרונים בדבר שלפני שנתערב היה לו מתירין וע"י שנתערב אין לו מתירין האם
יהיה לו דין של דבר שיש לו מתירין, [וכגון קונמות שמצוה להשאל עליהם וחשיבי דבר שיש לו מתירין, אבל כשנבטל ברוב ל"ש
בו שאלה כמו אם אכל הככר ואינו עוד בעולם דל"ש לשאול עליו, ונמצא דעכשיו ע"י התערובות שנתבטל מה"ת אין לו מתירין].
- ז. וכתב שיהא תלוי ברש"י והר"ן, דלרש"י דהסברא דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, אז ל"ש דין יש לו מתירין
בכה"ג דהא עכשיו ליכא עצה של היתר, אולם להר"ן הרי י"ל דבשעה שנתערב היה כמין במינו ומעולם אינו בטל.

**דף פב: ואנא דאמרי כר' יוסי דתניא בסדר עולם אשר ירשו אבותיך וירשתה,
ירושה ראשונה ושניה יש להן ושלישית אין להן וכו'.**

[ה] בענין הנידון אי קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבא וכו'.

- א. הגמ' מביא נידון אי קדושה ראשונה שנתקדשה ארץ ישראל נשאר עליה גם אחר החורבן או לא, והגמ' מביא מסדר
עולם דמחלק בין קדושה ראשונה ושניה כדפרש"י ומסקנת התוס', דקדושת יהושע לא נשאר לעולם, ולכן בבית שני
חזרו וקידשו א"י אולם אותו קדושה אינה בטילה ולכן קדושה שלישית אין להם דכיון דאינו נצרך.
- ב. ויל"ע מהו שורש הנידון ומהכ"ת לחלק בין קדושה ראשונה לקדושה שניה. ויתכן דהוי גז"כ דכתב אשר ירשו וכו'.
- ג. אמנם הרמב"ם כתב (תרומו' פ"א הכ"ד) החילוק דקדושה ראשונה היה ע"י 'כיבוש' וכיון דנתבטל הכיבוש כשגלו בטלה
הקדושה, אבל בבית שני היה ע"י 'חזקה' שפיר קיים לעולם, וצ"ב כוונתו. בקוב"ה ע"י ביאר דבבית שני הקדישוהו בפה.
- ד. אולם הגר"ח פ"י עפ"י הירושלמי דיש גז"כ דבירושה ראשונה אינו נתקדש אלא ע"י כיבוש הארץ, אולם דרשינן מקרא
דבירושה שניה א"צ כיבוש אלא להחזיק בו, וכיון שכן אינה בטילה, והגר"ח פ"י פסוקי זכריה עפ"י. ע"י חוברת.